

educational and research
INSTITUTE
of finance, economy and management

Міністерство освіти і науки України
Навчально-науковий інститут фінансів, економіки та менеджменту
Національного університету
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (Україна)
Азербайджанський державний економічний університет
(м. Баку, Азербайджан)
Батумський державний університет імені Шота Руставелі (Грузія)
Білостоцький технологічний університет (Польща)
Вроцлавська політехніка (Польща)
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)
Донецький національний університет імені Василя Стуса (Україна)
Опольський політехнічний університет (Польща)
Сумський державний університет (Україна)
Університет ISMA (Латвія)
Університет Північ (Хорватія)
Університет національного та світового господарства (Болгарія)

«ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ДЕРЖАВИ ТА ЇЇ СОЦІАЛЬНА СТАБІЛЬНІСТЬ»

**Матеріали міжнародної науково-практичної
Інтернет-конференції молодих учених, студентів та аспірантів**

11 червня 2020 року

**Полтава
2020**

Розповсюдження та тиражування без офіційного дозволу Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» заборонено

Редакційна колегія:

В.В. Гришко, д.е.н., професор;
В.П. Дубіщев, д.е.н., професор;
О.В. Коба, к.т.н., доцент;
О.В. Комеліна, д.е.н., професор;
Л.О. Птащенко, д.е.н., професор;
І.В. Черниш, д.е.н., доцент;
І.Б. Чикало-Кондрацька, д.е.н., професор;
А.Д. Глушко, к.е.н., доцент.

Економічний розвиток держави та її соціальна стабільність: Матеріали міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції молодих учених, студентів та аспірантів, 11 червня 2020 р. – Полтава: Національний університет імені Юрія Кондратюка, 2020 – 402 с.

У збірнику матеріалів науково-практичної конференції розглянуто теоретичні, методологічні й практичні аспекти забезпечення економічного розвитку держави та її соціальної стабільності. Розкрито особливості управління соціально-економічними процесами в умовах європейської інтеграції. Досліджено проблеми фінансової стабільності національної економіки та перспективи її забезпечення.

З'ясовано перспективи соціально-економічного розвитку України у контексті євроінтеграції. Висвітлено спайний стан міжнародної економічної діяльності України.

Досліджено напрям удосконалення бухгалтерського обліку, аудиту, контролю й оподаткування суб'єктів господарювання, а також особливості сучасного управління бізнес-процесами.

Збірник розраховано на фахівців із фінансів, економіки та менеджменту, працівників органів державної влади й місцевого самоврядування, науковців, викладачів, аспірантів і студентів.

Матеріали друкуються мовою оригіналів.

За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідають автори

базі практично вичерпані. В умовах глобалізації конкурентоспроможність визначається факторами більш високого рівня – інфраструктурою країни, її науковим потенціалом, рівнем освіченості населення. Конкурентною перевагою України є її величезний людський капітал. Для України визначальним чинником підвищення конкурентоспроможності стає структурно-інноваційне вдосконалення виробництва. Тому державна політика забезпечення конкурентоспроможного розвитку України повинна базуватися на розвитку людського капіталу.

Умови та чинники конкурентоспроможності національної економіки визначаються якістю людського капіталу: рівнем його освіти, професійною майстерністю та інноваційністю мислення. Від нього залежить сьогодні якість інститутів і макроекономічного середовища, інноваційна спрямованість технологічного оновлення і досягнення лідируючих позицій на вітчизняному і зарубіжних ринках [4].

Україна в порівнянні з багатьма іншими країнами має конкурентні переваги. До таких відноситься: вигідне географічне розташування країни та запаси природних ресурсів; потужна матеріально-технічна та наукова база, кваліфіковані трудові ресурси. Однак реалізація національних конкурентних переваг ускладнюється неефективністю їх використання. Адже головний показник конкурентоспроможності країни на світовому ринку – рівень ефективності використання всіх економічних ресурсів і насамперед праці [2].

У сучасній глобальній економіці продуктивність залежить не стільки від того, в яких галузях конкурують національні підприємства, скільки, як вони конкурують, – іншими словами, природу їх операційної діяльності та стратегії, а фірми фактично в будь-якій галузі можуть стати продуктивнішими завдяки складнішим стратегіям та інвестиціям в сучасні технології. Можливості для використання передовіших стратегій є фактично в кожній галузі, де присутня сегментація споживачів, диференціація товарів та послуг, модифікація ланцюга вартості тощо [1].

Отже, формування конкурентоспроможності — це динамічне явище, що передбачає створення та підтримку певних конкурентних переваг, спрямованих на забезпечення стійкого положення у відносинах з іншими економічними суб'єктами. Основою формування національної стратегії з метою забезпечення високого рівня конкурентоспроможності національної економіки повинні стати такі пріоритети: інноваційний розвиток, вдосконалення ринкової інфраструктури, розвиток інновацій та підприємництва, розвиток інституційного середовища.

Список використаних джерел

1. Данилович-Кропивницька М.Л. Підвищення конкурентоспроможності економіки України в парадигмі продуктивності : Навч. стаття. – Львів : НУЛП, 2011.
2. Побережець О.В., Макаревич Г.В., Забезпечення конкурентоспроможності національної економіки України в умовах глобалізації : Навч. стаття. – Одеса : ОНУ ім. І.І. Мечникова, 2017.
3. Севрук І.М., Тропиніна А.С. Конкурентоспроможність національної економіки в умовах глобалізації : Навч. стаття. – Київ : КНТЕУ, 2019.
4. Назиров К.З. Сучасні фактори конкурентоспроможності національної економіки : Навч. стаття. - Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2014.

УДК 336.74

Крекотень І.М., к.е.н., доцент; **Купач А.І., Кудряшова Д.О.**, студенти
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
(м. Полтава, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

У сучасних умовах питання щодо побудови ефективної грошово-кредитної політики є надзвичайно актуальним, адже вона впливає на фінансовий стан держави та в цілому на соціально-економічне становище в країні. Мета дослідження полягає в уточненні сучасних тенденцій грошово-кредитної політики України та визначенні шляхів її оптимізації. Перш ніж перейти до аналізу основних напрямів грошово-кредитної політики України на

сучасному етапі, дамо їй визначення та систематизуємо базові інструменти. Варто зазначити, що розробкою та реалізацією грошово-кредитної політики займається НБУ.

Грошово-кредитна політика – це комплекс заходів у сфері грошового обігу та кредиту, спрямованих на забезпечення стабільності грошової одиниці України шляхом використання визначених Законом «Про Національний банк України» засобів і методів [1]. Основними об'єктами грошово-кредитної політики виступають грошова маса, валютний курс, швидкість обігу грошей, процентні ставки. А базовими інструментами, згідно чинного законодавства, є: норма обов'язкових резервів для банків; процентна політика; рефінансування банків; управління золотовалютними резервами; операції з цінними паперами на відкритому ринку; регулювання імпорту та експорту капіталу.

Так, грошова маса в Україні в березні 2020 року зросла на 2,8%, до 1 трлн. 518,261 млрд. грн. Про це свідчать попередні дані грошово-кредитної статистики. Стосовно офіційного курсу гривні щодо іноземних валют, то станом на 19.05.2020р. він становив 28,791 євро, 26,571 доларів США.

Наступним об'єктом грошово-кредитної політики є швидкість обігу грошей. Даний показник показує кількість обертів за період, яку кожна грошова одиниця загальної грошової маси, що перебуває в обігу, використовується для купівлі готових товарів. Так, швидкість обігу гривні у I кварталі 2020 р. становить 0,5 рази, а тривалість одного обороту - 176 днів.

Дуже важливим напрямком грошово-кредитної політики є забезпечення цінової стабільності в середньостроковій перспективі [2].

Процентна політика Національного банку, як основного інструменту впливу на грошово-кредитний ринок, - це регулювання Національним банком попиту та пропозиції на грошові кошти через зміну процентних ставок за своїми операціями з метою впливу на процентні ставки суб'єктів грошово-кредитного ринку та дохідність фінансових операцій.

З метою реалізації процентної політики Національний банк установлює такі процентні ставки:

- облікову;
- за інструментами постійного доступу Національного банку;
- за депозитними сертифікатами Національного банку;
- за кредитами рефінансування;
- за операціями своп процентної ставки Національного банку.

Досить цікаво навести статистичні дані щодо динаміки облікової ставки. Так, облікова ставка НБУ в 2019 році змінювалася декілька разів і мала пікове значення у березні 2019 року 18,0%. У січні та лютому 2020 року облікова ставка НБУ була на рівні 11%, а станом на 13.03.2020 р. склала лише 10% [4].

Сформулюємо основні напрямки грошово - кредитної політики України, які визначено НБУ 2020 рік [3]. Основні засади розробляються на виконання функцій Національного банку, визначених статтею 6 Закону України "Про Національний банк України", а саме:

- забезпечення стабільності грошової одиниці України з урахуванням пріоритетності досягнення та підтримки цінової стабільності в державі;
- сприяння фінансовій стабільності, у тому числі стабільності банківської системи за умови, що це не перешкоджає досягненню цілі з підтримки цінової стабільності в державі;
- сприяння додержанню стійких темпів економічного зростання та підтримка економічної політики Кабінету Міністрів України.

Для досягнення та забезпечення цінової стабільності Національний банк використовує монетарний режим інфляційного таргетування, який також сприяє забезпеченню стійких темпів приросту ВВП.

Ціллю грошово-кредитної (монетарної) політики є підтримання інфляції у середньостроковій перспективі на рівні 5% із допустимим діапазоном відхилень ± 1 в. п. Національний банк може використовувати всі законодавчо визначені засоби грошово-кредитної політики. Національний банк планує і надалі дотримуватися режиму плаваючого курсу, маючи на увазі, що монетарна політика не спрямовуватиметься на досягнення певного рівня або діапазону обмінного курсу. Зазначене не виключає можливості проведення Національним банком валютних інтервенцій з метою:

- накопичення міжнародних резервів;
- згладжування різких змін обмінного курсу гривні;
- підтримання трансмісії ключової процентної ставки як основного інструменту монетарної політики.

Протягом I кварталу 2020 року тривало сповільнення споживчої інфляції (до 2.3% р/р у березні). Ще в січні, як і очікував НБУ, вона вийшла за нижню межу цільового діапазону $5\% \pm 1\text{в.}$ п та залишалася там упродовж кварталу. Уповільнення інфляції зумовлене нижчими цінами на енергоносії, більшою пропозицією сирих продуктів харчування та подальшим відображенням у цінах ефектів торішнього зміцнення гривні. Ці чинники переважили тиск з боку значних темпів зростання споживчого попиту, у тому числі через ажіотаж у березні, спричинений запровадженням карантину [7].

Також одним із важливих напрямків грошово-кредитної політики на 2020 рік є необхідність зростання золотовалютних резервів. Варто зазначити, що зараз їх рівень є низьким (на 30 квітня 2020 року вони становили 25 694,99 млн. доларів США). Проте слід відзначити, що протягом квітня 2020 року їх обсяг зріс на 3,09%. Збільшенню міжнародних резервів сприяли, насамперед, операції Національного банку з управління резервами та на валютному ринку. Чиста купівля валюти Національним банком у квітні становила 678,8 млн дол. США. Інтервенції з купівлі валюти проводилися в окремі дні, коли пропозиція валюти була більшою за попит, і загалом становили 723,3 млн дол. США. Водночас для згладжування надмірних коливань гривні в бік знецінення Національний банк упродовж місяця продав 44,5 млн дол. США [6].

На обслуговування та погашення державного та гарантованого державою боргу в іноземній валюті загалом було спрямовано 303,9 млн дол. США (в еквіваленті). З цієї суми 128,6 млн дол. США сплачено за облігаціями внутрішньої державної позики (ОВДП), номінованими у валюті, ще 78,0 млн. дол. США – за єврооблігаціями (ОЗДП), решта коштів сплачена за іншими зобов'язаннями перед іноземними кредиторами. Ці витрати з резервів були частково компенсовані новими надходженнями від розміщення урядом валютних ОВДП на 164,4 млн. дол. США.

Основними проблемами в реалізації грошово-кредитної політики України є:

- темпи інфляції;
- доларизація економіки через недовіру до національної грошової одиниці, її девальвацію та інфляційні очікування;
- високий рівень готівкових коштів в структурі грошової маси України, що зумовлено відтоком коштів з депозитів банківської системи та їх трансформацією в готівку;
- нестабільність валютного курсу та девальвація гривні;
- низький рівень золотовалютних резервів;
- зростання державного боргу (станом на 31.03.2020 р. борг становить 2 255 552,8 млн. грн., що на 10,1 % більше проти лютого 2020 року);
- високі відсоткові ставки по кредитах; збільшення частки простроченої заборгованості по кредитах у загальній сумі кредитів;
- ріст кількості неплатоспроможних банків та їх ліквідація, що знижує рівень довіри населення до банківської системи.

До основних шляхів оптимізації грошово-кредитної політики слід віднести:

- ефективна реалізація політики інфляційного таргетування;
- зростання міжнародних резервів з метою підвищення фінансової безпеки держави;
- подальша лібералізація валютного законодавства та зняття валютних обмежень, а також зменшення присутності НБУ на валютному ринку за рахунок забезпечення умов його дієвого та ефективного функціонування;
- оптимізація процентної політики НБУ;
- оптимізація ліквідаційної процедури банків та поліпшення діяльності НБУ;
- підвищення рівня капіталізації банків;
- зниження ризиків при проведенні активних та пасивних операцій, зниження рівня простроченої заборгованості по кредитах;
- підвищення довіри населення до банківської системи та стимулювання заощаджень шляхом підтримання низького рівня інфляції та встановлення привабливих процентних ставок;
- підвищення прозорості діяльності НБУ.

Список використаних джерел

1. Про Національний банк України : Закон України від 20.05.1999 р. №679-XIV// Офіційний сайт Верховної ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon5.rada.gov.ua/laws/show/679-14.

2. Про затвердження Положення про основи процентної політики Національного банку України : Постанова НБУ від 21.04.2016 №277 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>.
3. Про основні засади грошово-кредитної політики на 2020 рік та середньострокову перспективу : Постанова Правління НБУ від 10.09.2020 року №541[Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/go/v0541500-15.
4. Грошово-кредитна та фінансова статистика НБУ // Офіційний сайт Національного банку України (квітень 2020 року) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>.
5. Запарнюк Т.В. Теоретичні засади визначення сутності грошово-кредитної політики у системі монетарного регулювання економіки / Т.В. Запарнюк // Вісник Тернопільського національного економічного університету. – 2013. – № 12. – С. 36-43.
6. Золотовалютні резерви зросли майже на 520 мільйонів // Економічна правда [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.epravda.com.ua/news/2016/05/6/591938/.
7. Інфляційний звіт НБУ квітень 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id.
8. Стефюк Т.Д. Грошово-кредитна політика України на сучасному етапі / Т.Д. Стефюк [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/5_SWMN_2011/Economics/1_79165.doc.htm.

УДК 336

Кривенко О.А., старший викладач

*Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
(м. Полтава, Україна)*

ВПЛИВ COVID-19 НА ТРАНСКОРДОННІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Транскордонне співробітництво є формою міжнародних відносин, які поглиблюють соціально-економічні, науково-технологічні, культурно-освітні зв'язки між сусідніми країнами. Зарубіжний досвід свідчить, що такі відносини дозволяють максимально наблизити розвиток економік двох країн для подальшої співпраці, використовуючи дане співробітництво для вирішення низки важливих питань [4].

На сьогодні транскордонне співробітництво здійснюється як на міждержавному рівні, так і на рівні територіальних громад, їх представницьких органів, місцевих органів виконавчої влади. Таке співробітництво сприяє соціальній та економічній конвергенції прикордонних регіонів та створенню нових можливостей для їх розвитку, в тому числі розвитку економічних, соціальних, науково-технічних, екологічних, культурних та інших відносин, обміну досвідом.

Україна має кордон із сімома державами, 19 із 27 адміністративно-територіальних одиниць є прикордонними. На території таких прикордонних областей, як Вінницька, Волинська, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Луганська, Одеська, Сумська, Харківська, Чернівецька, Чернігівська, Донецька, створено дев'ять єврорегіонів - Буг, Верхній Прут, Дністер, Дніпро, Карпатський, Нижній Дунай, Слобожанщина, Донбас та Ярославна, п'ять єврорегіонів створено з державами - членами ЄС (Польща, Словаччина, Румунія, Угорщина). У рамках єврорегіонів транскордонне співробітництво здійснюється з 1993 року [1].

Україні не звикати до кризи. Однак криза COVID-19 настає в той момент, коли країна вже стикається з декількома серйозними викликами, включаючи слабку економіку та постійний конфлікт на Донбасі. Для запобігання новій економічній кризі та краху системи охорони здоров'я Україна потребуватиме сильного лідерства та добре скоординованої та належної комунікації на національному та місцевому рівнях. Хоча ЄС також бореться із COVID-19, він не повинен забувати своїх сусідів. Нестабільність в Україні матиме наслідки і для ЄС [5].

Оскільки українська економіка лише повернулася до зростання після економічного спаду в 2014-15 роках, ця криза є поганою новиною. Україна має економіку, орієнтовану на експорт, і при застої міжнародних ринків попит на український експорт, не в останню чергу